

KÁZÁNÍ V EVANGELICKÉM SBORU LIPTÁLE V NEDĚLI 22. ČERVENCE 2007

Kazatel 1.1-11 Slova Kazatele, syna Davidova, krále v Jeruzalémě. Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí. Jaký užitek má člověk ze všeho svého pachtění, z toho, jak se pod sluncem pachtí? Pokolení odchází, pokolení přichází, ale země stále trvá. Slunce vychází, slunce zapadá a dychtivě tihne k místu, odkud opět vzejde. Vítr spěje k jihu, stáčí se k severu, točí se, točí, spěje dál, až se zas oklíkou vrátí. Všechny řeky spějí do moře, a moře se nepřeplní; do místa, z něhož vytékají, se zase vracejí k novému koloběhu. Všechny věci jsou tak únavné, že se to ani nedá vypovědět; nenasytí se oko viděním, nenaplní se ucho slyšením. Co se dalo, bude se dít zase, a co se dělalo, bude se znovu dělat; pod sluncem není nic nového. Je něco, o čem lze říci: Hleď, to je cosi nového? I to bylo v dávných dobách, které byly před námi. Nelze podržet v paměti věci minulé; a ani budoucí, které nastanou, nezůstanou v paměti těch, kteří budou potom.

Dnešním kázáním začínáme cyklus několika kázání na starozákonní knihu Kazatel. Ta je připisována Šalomounovi, synu Davidovu, králi v Jeruzalémě. Ten si podle biblického vyprávění vyžádal při nástupu na královský stolec od Boha moudrost, aby mohl při svém mládí a nezkušenosti spravedlivě vládnout Božím lidu Izraeli. Od té doby je Šalomoun v Izraeli typem mudrce, filosofa a jsou mu připisovány mnohé mudroslovné spisy (Přísl., Pís, Kaz., některé žalmy). To ale nutně neznamená, že je Šalomoun opravdu autorem všech těchto knih. Mnoho znaků ukazuje, že Kazatel je jedním z mladších spisů Starého zákona. Kniha vznikla po návratu z babylonského zajetí v 5.-4. století před Kr. To říkám proto, abych vysvětlil, že naše církev nezastává tzv. fundamentalismus, jakoby Bible byla po všech stránkách božská kniha a neměla být kriticky zkoumána. My učíme a věříme, že Bible je Písmo svaté. Jako každá kniha má svoji lidskou stránku (jazyk, skladba, autorství aj.). Co je však na ní jedinečné je to, že z ní jako z žádné jiné knihy mluví sám Bůh; že z ní promlouvá v každé době a toto Boží slovo se stává posilou a orientací pro mnoho lidí. I dnes věřím, že Pán Bůh chce nějak oslovit každého z nás v jeho jedinečnosti i nás všechny jako celek církve.

V dnešním druhém čtení jsme si přečetli hlavní téma knihy Kazatel: Pomíjivost, marnost. Moudrý Kazatel si předsevzal, že ve své moudrosti prozkoumá vše, co je pod nebem, a pak dochází k závěru, že vše na světě je pomíjivé, tedy marné. Kdo může takto mluvit? To není řeč mladého člověka plného energie a chuti do života. Toto jsou jednoznačně slova člověka starého. Ohlíží se za svým životem a říká: Ono to vlastně všechno bylo marné, protože co ze všech těch dnů a roků zůstalo? Nic, jenom moje zchátralé tělo a moje šedivá, unavená hlava. A takové je to se všemi lidmi a se vším děním pod nebem. – A s tím by mladý člověk rozhodně nesouhlasil. Možná by se do toho starého skeptika pořádně obul: Ten starý dědek je otrávený životem; chce i nám kazit radost, nebudeme ho poslouchat! Starý a mladý vidí život docela protikladně, protože se dívají každý z jiného místa, odkud se život jeví zcela odlišně. Mladý člověk má radost z toho, že svět kolem je v pohybu, protože i on sám miluje pohyb, změnu. Koloběh slunce a hvězd, proměny přírody v ročních obdobích, střídání generací a poznávání nových lidí, získávání nových zážitků a zkušeností. To, co se starému zdá být únavným koloběhem, je mladému radostí: těší se na víkend, na prázdniny, na schůzku s přáteli. Ale starý Kazatel v tom vidí pomíjivost, protože to všechno už stokrát prožil a mnohokrát to bylo prázdné a nudné a trapné, a tak teď už nic nového nečeká – ani od lidí ani od světa. Všechno je tak stejné a tak únavné: koloběh slunce, větru, vody. A nejhorší ze všeho je koloběh generací. Mladý člověk ve zdraví a síle si vůbec neumí pomyslet, že by se ho také týkalo stárnutí a umírání. Když někdo z okolí zemře, tak si toho samozřejmě povšimne a je z toho i smutný. Dědeček nebo babička byli moc hodní lidé – ale v jejich stáří byl pro ně život už jedinečným utrpením. Ale pro starého člověka je odchod každého z vrstevníků signálem, že brzy už budu na řadě já. Umírají jeho spolužáci a kamarádi a najednou jich tu zbývá ze třídy jen co bys na prstech jedné ruky spočítal. Už si nemá s kým povykládat a zavzpomínat. Ti mladí nemají chuť ani čas se s námi bavit. Ostatně ani nevědí, jak jiný byl život za našeho mládí. Pořád jen sedí u počítače, telefonují a píšou jakési esemesky. A mě čeká zase bezesná noc, protože ta noha zase začla bolet a já zas budu myslet na to, když jsme byli s manželkou pohromadě... Jaký užitek měl můj život? Kde jsou všechny ty roky, ta práce a dřina? Marnost nad marnost, pomíjivost nad pomíjivost.

Je kniha Kazatel skutečně dílem skeptického, životem zklamaného člověka nebo na tom, co říká, něco opravdu je? Jeden můj učitel Starého zákona nazval Kazatele „laskavým

skeptikem“. Jeho laskavost znamená otevřenost pro rozhovor. A tak bychom mu při pohledu na to, jak se život změnil, mohli leccos namítnout. On třeba řekne: „Nic nového pod sluncem!“ To možná platilo ve starověku. Ale od 18. století se v našem světě dějí veliké věci, myslím v důsledku vědecké a technické revoluce. Co všechno bylo objeveno a zapojeno do služby lidstva! Nové věci v komunikaci, v medicíně, ve fyzice a chemii, astronomii a dalších oborech. Tolik zpráv o nových věcech a událostech nás denně zaplavuje, nespočet nových informací, že nám z toho kolikrát jde hlava kolem! To by Kazatel hleděl a už by nemohl říkat: Nic nového pod sluncem! Ale pozor! On to možná myslí trochu jinak. On myslí: Nic tak nového, aby se to nestalo starým, aby to nezevšednělo a nestalo se nepotřebným. Na jedné straně pravda tolik nových informačních kanálů – ale ty informace upadají v zapomenutí dřív než je lidé mohli pořádně promyslet a poučit se z nich. Na jedné straně mnoho nových materiálů a dříve neznámých výrobků k ulehčení a zkrášení lidského života – ale tyto věci snad stárnou ještě rychleji než ty dřívější. Třeba takový stůl: Dříve ho užívaly celé generace, dnes se vyměňuje po několika letech. Hromady odpadků svědčí o tom, že i dnes je ve světě přítomná pomíjivost a možná dokonce v nápadnější míře než před staletími. Není to nedorozumění mladých a starých vlastně také trochu z toho, že ti mladí to o pomíjivosti nechtějí slyšet? Současná generace ztratila z obzoru Boha a ocitá se zcela tváří v tvář pomíjivosti – ale ona ji odmítá brát na vědomí. Myslí si, že možnosti člověka jsou neomezené; že budou věčně mladí a krásní, a když ne, že jim pomůže gymnastika a kosmetika a medicína a zábava. A to je velký klam, mluví z toho nezměrná hloupost a sebeklam. Opravdu není na světě nic tak nového, aby to nepodléhalo stárnutí a zkáze a nekonečnému koloběhu přírody. Kdo je moudrý, nezapomíná na to a žije podle toho. Rozhlédněte se kolem sebe a zkuste zjistit, kolik je opravdu moudrých lidí. A někdy si o tom popovídáme.

I když je Kazatel skeptik, přece je laskavý, a to znamená, že není škarohlíd. Určitě nepřehlídí všechny krásy přírody, nepohrdá hodnotou lidského života a věrných mezilidských vztahů. Chce ale říct, že to všechno časem pomine. Nepochybně je v pozadí otázka po Bohu, tom jediném, který pomíjivosti nepodléhá. Ale v našem textu není Boží jméno ani jednou zmíněno. V dalších kapitolách se Bůh samozřejmě objeví. Ale my si dnes v závěru položíme otázku, jestli je pomíjivost podle Božího záměru. Vyčerpávající odpověď ovšem nečekejte; nejspíš ani neexistuje. Podle apoštola Pavla bylo lidstvo vydáno marnosti – ne vlastní vinou, ale tím, kdo je marnosti vydal (Ř 8,20). Tím nemůže být míněn nikdo jiný než Bůh. Vypadá to, jakoby Bůh stál zlomyslně za kulisami velkolepé divadelní hry, v níž hrajeme my lidé hlavní role, a ta hra se jmenuje: „O marnosti světa.“ Není ale pravda, že by člověk v této hře byl jen pasivní loutkou; on se na ní aktivně podílí –ale má jen jeden život. A taky není pravda, že by Bůh byl jen autorem a režisérem. On totiž v té hře O marnosti světa přijal hlavní roli, a to Syna člověka. Bůh jako Ježíš bere na sebe pomíjivost, smrtelnost a podobnost člověka až po ten výkřik: „Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Ale to není na štěstí konec. Zmrtvýchvstání Ježíše Krista ukazuje, že Bůh vytváří něco, o čem se skutečně dá říci: Hle, něco zcela nového, protože to nepodléhá pomíjivosti! Tu můžeme a musíme jako vyznavači Ježíše Krista s Kazatelem nesouhlasit a říci: Hle, laskavý starče a skeptiku, tady je něco nového, o čem nemůžeš říct: Nic nového pod sluncem! A on se zeptá: A můžeš mi něco z toho nepomíjivého ukázat? A my odpovíme: Boží slovo zůstává na věky. Ten, kdo činí pravdu, zůstává na věky. Kdo věří v Krista, má život věčný a smrt nad ním nemá moc. Podle jeho slibu čekáme nové nebe a novou zemi, v nichž přebývá spravedlnost. Toho laskavého Kazatele bychom asi přesvědčili, protože on o Bohu věděl víc, než se v prvních verších jeho knihy zdá: Ale přesvědčíme i pochybovače kolem nás? Věříme tomu –ať jsme mladí nebo staří– že vírou v Krista a křtem se stáváme novým stvořením a že nás nic nedokáže odloučit od Boží lásky v Kristu Ježíši, našem Pánu?

Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti, že se tvé evangelium zvěstuje, aby každý člověk mohl uvěřit a dosáhnout nepomíjivého života. Dej, ať pochopíme především, že je to tvá láska, která překonává lidskou vinu i smrt. Dopřej nám nová a nová setkání s tvou láskou, ať získáme oporu pro víru, která by dokázala druhé přivést k moudrosti a překonat strach z vlastní pomíjivosti. Amen